

Kutluhan **Görücü**
kutluhangorucu89@hotmail.com

Türkiye İdlib Konusunda Önlemlerini Artırmalı

İDLİB'İN REJİM UNSURLARININ ELİNE GEÇMESİ DURUMUNDA EN AZ 2 MİLYON SİVİLİN GÖÇ EDEBİLECEĞİNİN BM TARAFINDAN BELİRTİLDİĞİ BİR ORTAMDA, TÜRKİYE'NİN İDLİB'E KAYITSIZ KALMASI SÖZ KONUSU DEĞİL. BU MANADA TÜRKİYE'NİN ALMANYA, FRANSA VE İNGİLTERE İLE YAPILACAK 4'LÜ ZİRVESİ BÜYÜK ÖNEM TAŞIYOR.

Türkiye'nin Barış Pınarı Harekatı ile Fırat'ın doğusunda alan kazandığı bir dönemde İdlib'de Rusya ve rejimin saldırıları artmış durumda. Rusya ve rejim, 4 milyon insanın yaşadığı İdlib şehrinde Heyet Tahriruş Şam ve bağlantılı grupların etkinliğini öne sürerek bölgeyi sürekli olarak hava ve topçu saldırıları ile taciz etmektedir. Özellikle gerçekleştirilen saldırılar sivil bölgeleri hatta kamp alanlarını ve hastaneleri hedef almaktadır. Nisan 2019'da Rus destekli rejim saldırılarında Hama kuzeyinde yaşanan ilerleme, Rusya'nın Eylül 2018'de Soçi'de varılan anlaşmanın da açık ihlalidir. Rejim, bu saldırılarını son dönemde artırarak İdlib'in güneyinde birkaç köyde mesafe kat etmiş durumda. İdlib, 4 milyon sivil mevcudiyeti, Suriye muhalefetinin en önemli merkezi olması ve Türkiye, Rusya ve İran'ın mutabakata vardığı gerilimi azaltma bölgeleri arasında Türkiye'nin çatışmasızlık gözlem noktaları kurduğu bir bölge olarak öne çıkmaktadır. Buna rağmen rejim, Rusya ve İran'ın desteği ile bölgeyi sürekli olarak taciz etmekte, aynı zamanda bölge, rejimin istihbarat unsurları tarafından da sürekli olarak terör ve psikolojik harp teknikleri ile yıpratılmaktadır. Ek olarak bölge halkını Türkiye'ye

karşı kıskırtmak adına 3. kol faaliyetleri yürütülmektedir.

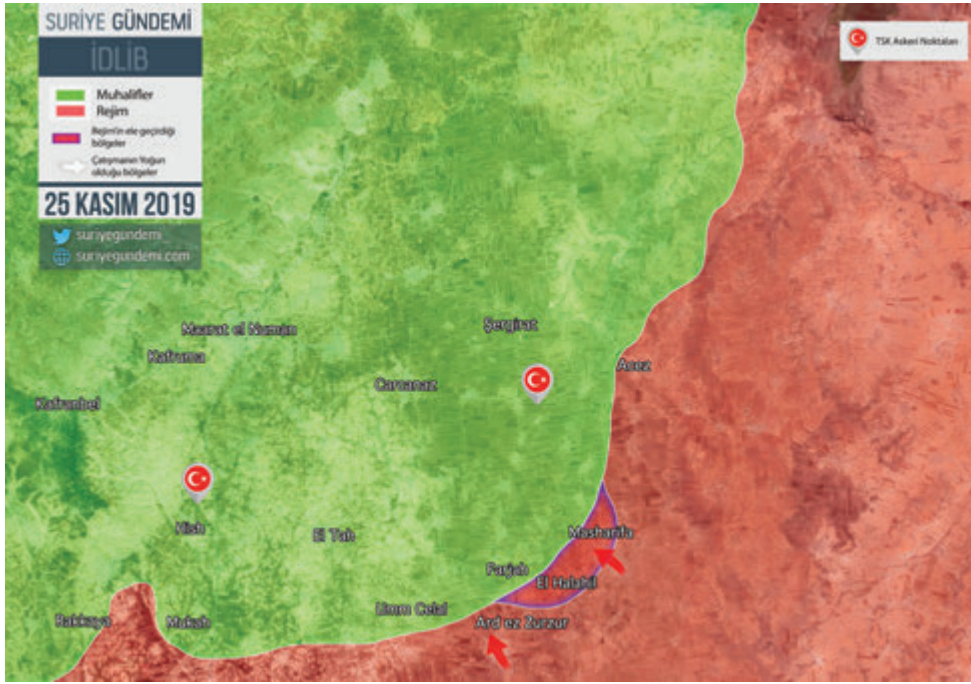
İdlib'de inşa edilmek istenen istikrarsız bir ortam, Türkiye'yi ve dolayısıyla Avrupa'ya mülteci akını bağlamında da tehdit etmekte. Avrupa ülkeleri, İdlib'den doğacak bir mülteci dalgası tehlikesine rağmen Türkiye'nin tezlerine yeterince destek vermemekte, Rusya ve rejime karşı pasif pozisyonda diplomasi yürütmektedir. Türk tarafından açıkça ifade edilen bir husus olarak, İdlib'den doğacak bir göç dalgasını Türkiye'nin kaldıracabilecek potansiyeli bulunmamaktadır. Bu nedenle olası yeni göç dalgası Avrupa'ya ve Avrupa Birliği ile varılan Geri Kabul Anlaşması'nı da zora sokacaktır.

2016'nın sonunda varılan Astana Mutabakatı neticesinde Türkiye, Rusya ve İran Suriye'de gerilimi azaltma bölgeleri ilan etmiş ancak rejim, Rus ve İran desteği ile ilan edilen tüm bölgelere yönelik askeri hareketler gerçekleştirmiş ve İdlib dışında tüm bölgeler rejim kontrolüne girmiştir. Türkiye, diğer bölgelerden farklı olarak İdlib'de çatışmasızlık gözlem noktaları kurarak fiilen İdlib'de varılan anlaşmanın uygulamasına yönelik çaba göstermiştir. Türkiye'nin gözlem noktaları kurmaya başladığı 2017'den bu yana İdlib sürekli olarak çatışmanın merkezinde kalmış ve rejim unsurlarınca

sürekli olarak askeri hareketlere maruz bırakılmıştır. Tren yolu doğusuna yönelik gerçekleştirilen hareket ile birlikte Hama'nın kuzeyini hedef alan son ilerlemelerde Türk gözlem noktaları dahi hedef alınarak, Rusya ve Türkiye arasında varılan Soçi Mutabakatı açıkça ihlal edilmiştir. Bu noktada ifade edilmelidir ki Rusya, rejimin tüm askeri hamlelerinin belirleyicisi konumdadır. Bu nedenle söz konusu saldırıları Rusya'dan ve Rusya'nın Suriye politikasından bağımsız düşünmek mantıklı değildir.

Rusya'nın Yolu

Rusya, İdlib bölgesindeki çatışma ortamını hem Avrupa ülkelerini hem de Türkiye'yi baskılamak adına sürekli olarak sıcak tutmak istemektedir. Özellikle Türkiye'nin Barış Pınarı Harekatı ile Fırat'ın doğusunda alan kazanmasına müteakip olarak yeniden İdlib'e yönelik saldırıların artması tesadüfi değildir. Elbette bu saldırılar yalnızca Barış Pınarı Harekatı'na da bağlanmamalıdır. Ancak sahadaki çatışma ortamı göstermektedir ki, Rusya, ABD'nin boşalttığı başta Menbiç, Ayn el Arab ve Kamışlı bölgeleri olmak üzere Fırat'ın doğusunda da kendi hakimiyetini Türkiye'ye dayatmak istemektedir. Bu nedenle İdlib

sahasını yeniden canlandırarak, ilk etapta Türkiye'nin Tel Temir ve Ayn İsa ile güvenli bölgenin kalan bölgelerine yönelik olası askeri hamlelerinin önüne geçmek istemektedir. Nitekim Rusya, Türkiye ile vardığı anlaşmaya rağmen güvenli bölgeden YPG'nin çıkarılması sorumluluğunu da yerine getirememiştir. Buna müteakip Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'ndan "Eğer YPG çıkarılmazsa Türkiye yeni bir hareket düzenler" açıklaması gelmiştir. Türkiye ve Rusya arasındaki rekabet esasen daha da görünür hale gelmiştir, bu nedenle Rusya, İdlib'i Suriye sahasındaki en önemli kozu olarak elinde tutmak istemektedir.

Barış Pınarı Harekatı, Suriye'de oluşturulan mevcut statükoyu bozarak yeni dengelerin önünü açmıştır. Bu noktada hatırlanmalı ki, ABD, Menbiç, Ayn el Arab ve Kamışlı bölgelerindeki üslerini NATO müttefiki Türkiye'ye rağmen Suriye'de tam karşı pozisyon aldığı Rusya, rejim ve dolayısıyla İran'a bırakmıştır. Barış Pınarı Harekatı sürecinde, Obama döneminin CIA Başkanı olan ABD Dışişleri Bakanı Pompeo'nun Obama'nın Rusya'yı Suriye'ye davet ettiğini açıklaması da tam bu döneme denk düşmüştür. ABD, Suriye'de Rusya veya rejime karşı bir pozisyonu güçlendirmeyi değil, İsrail ile girdiği angajman ile

birlikte bölgede bir PKK bölgesi oluşturmayı öncelemiş ve İran'ın Suriye'deki varlığını Rusya ile dengelemek istemiştir. Sonuç olarak, Rusya ve ABD ile basında ifade edilmeyen bir şekilde Fırat Nehri'nin sınır kabul edildiğini ancak Barış Pınarı Harekatı ile bu anlaşmanın işlevsiz duruma geldiğini söyleyebiliriz.

Mevcut dengelerin henüz kurulamaması nedeniyle İdlib'de yaşanan bu süreci, Rusya ve İran'ın mevcut statükoyu kendi lehlerine kullanmak üzere tasarladığı şeklinde tanımlamak mümkündür. Kış saha şartları içerisinde kapsamlı bir operasyon mümkün olmasa da sivil yerleşimleri de hedef alan saldırılar sahayı canlı tutmak adına sürebilir. Bu durum, özellikle İdlib güneyinden Türkiye sınırına doğru göçleri de tetiklemeye devam ediyor. Hama kuzeyindeki ilerlemelerin ardından bölgeden Türk sınırına gelen sivilin sayısının yaklaşık 600 bin olduğu ifade edilmektedir. Bu durum Türkiye'yi ve dolayısıyla Avrupa'yı muhtemel göç dalgası ile karşı karşıya bırakırken Suriye sahasındaki muhalif bölgeleri de istikrarsızlaştırmaktadır.

Rejimin espionaj faaliyetleri de göz önüne alındığında ve kış mevsimindeki yaşam şartlarının giderek zorlaşacağı bir ortamda,

Birleşmiş Milletler (BM) başta olmak üzere Avrupa ülkelerinin yalnızca diplomatik söylemlerle bölgede yaşanan sivil katliamları gündeme getirmeleri, Rusya, İran ve rejimi daha da cesaretlendirmektedir. Bu noktada fiili adımların atılmaması halkı radikalleşme eğilimine zorlamaktadır.

sivilin yalnızca savaş şartlarından değil geçmişte olduğu gibi açlık ve soğuktan da hayatlarını kaybetme riski yükselmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) başta olmak üzere Avrupa ülkelerinin yalnızca diplomatik söylemlerle bölgede yaşanan sivil katliamlarını gündeme getirmeleri, Rusya, İran ve rejimi daha da cesaretlendirmektedir. Bu noktada fiili adımların atılmaması halkı radikalleşme eğilimine zorlamaktadır. Nitekim, Rusya'nın diğer bölgelerde (Dera, Humus, Doğu Guta, Hama, Kuneytra, Şam kırsalı) gerçekleştirdiği askeri hareketler neticesinde muhalif grupları ve halkı İdlib'e göç etmeye kanalize ettiği de hatırlandığında yaşanan bu insani dramların ve potansiyel krizlerin radikalleşmeye katkısı da göz önünde bulundurulmalıdır.

Nihai manada, Türkiye'nin İdlib'den gelebilecek mülteci dalgasına ve İdlib'e yönelik kapsamlı bir askeri harekate karşı tüm diplomatik önlemlerin yanı sıra askeri tedbirlerini de arttırması gerekliliği açıktır. İdlib'in rejim unsurlarının eline geçmesi durumunda en az 2 milyon sivilin göç edebileceğinin BM tarafından belirtildiği bir ortamda, Türkiye'nin İdlib'e kayıtsız kalması söz konusu değildir. Bu manada Türkiye'nin Almanya, Fransa ve İngiltere ile yapılacak 4'lü zirvesi büyük önem taşıyor. Avrupa ülkeleri Fırat'ın doğusundaki denklemde Türkiye karşıtı pozisyon olsa da İdlib'de yaşanabilecek bir kırılmanın kendilerini direkt olarak etkileyeceklerinin farkında. Bu nedenle Türkiye, söz konusu ülkelerin diplomatik desteklerini arttırmalarını isteyerek, bölgedeki nüfuzunu muhafaza etmelidir. İdlib, yalnızca potansiyel göç dalgası ile değil, devam eden anayasa görüşmeleri başta olmak üzere siyasal süreçte de Türkiye'nin ve Suriye muhalefetinin en önemli dayanak noktalarından birini teşkil etmesi bakımından da ele alınmalıdır. Atılacak adımlar dar bölgeci bakış açısı ile değil, geniş ve uzun vadeli perspektife sahip şekilde kurgulanmalı ve Suriye'nin gelecek siyasetine yönelik olmalıdır. □